

мр Светислав Вуковић,
правни саветник Р.О. „Хемпро”, Београд

КО СУ ГЛАВНИ КРИВЦИ ЗА УСТАВ ИЗ 1974. ГОДИНЕ

У последње време поставља се питање како је било могуће донети овакав савезни и републички устав из 1974. године. Друг Чкребић даје објашњење да је Србија била усамљена, што је тачно. Једна студенткиња у анкети студентског листа даје објашњење и каже да оно што је код нас могуће, то је свуда немогуће и, обрнуто, што је код нас немогуће, то је свуда могуће.

Тадашње српско руководство је сигурно криво због полтронског и опортунистичког понашања и за то мора да одговара, бар идејно-политички. То руководство, које је издало српски народ, не може се изговарати на начин, како је то Хрушчов радио на XX конгресу Комунистичке партије СССР, објашњавајући свој полтронски став према Стаљину. У паузи седнице Хрушчов је добио анонимно писмо једног делегата, који га пита зашто је Хрушчов ћутао и није се супротставио Стаљину? Хрушчов је то писмо прочитао на Конгресу и замолио аутора анонимног писма да устане и каже своје име. Нормално је да је аутор мудро ћутао. Тада је Хрушчов рекао: „Сада вам је јасно зашто смо и ми ћутали”. Кривица тадашњег српског руководства је много већа, с обзиром да су живели у другим условима, где је постојала могућност да кажу оно што мисле. Међутим, они су се ипак бојали за своје велике привилегије (висока плата, велики комфорни станови, лимузине, путовања у иностранство, а за неке и могућност да децу школују и запосле у иностранству, да добију разне поклоне, посебно ловачке трофеје, који су врло скупоцени, могућност да добију јефтино плац и др. за градњу викендица и сл.).

Потребно је утврдити ко су главни кривци за уставне промене које су довеле до Косова, разједињености земље, незапослености око милион људи, тешке стамбене кризе, великог девизног дуга од око 20 милијарди долара, који ће се сваке девете године дуплирати, ако се настави са оваквим начином враћања дуга (то је тврдња професора, доктора наука, која до данас није демантована). Ако би се израчунавала штета, морале би се употребити астрономске цифре.

Ја не знам ко су главни кривци, јер то ће историја, научним методама утврдити, али то треба учинити што пре, па знати са које стране ветар дува, с обзиром да предстоји доношење новог Устава СФРЈ.

Бивши српски политичар, у познатом писму, бранећи себе уприсе прст на бившег, сада покојног словеначког политичара и државника као главног кривца.

Сада су у току измене и допуне устава, које су симболичног, минималног карактера, неподобне да служе као основа за излазак из кризе.

Ако су неки републички функционери из других република били и против ових измена, посебно Устава СР Србије, могуће је замислити њихов отпор радикалним променама устава. Зато је грешка што није

сада искоришћена ова оптимално повољна атмосфера за радикалне уставне промене. Ипак не треба бити песимиста, јер ће овај случај са војвођанским руководством, које је срушено од стране народа, бити озбиљна опомена и политичарима из других региона наше земље, да се мора слушати воља и интерес грађана и радничке класе, а не себични интерес бирократије.

Узгред још неколико напомена у вези с уставним променама.

Назив „ужа Србија“ требало би убудуће да буде „Србија“.

Назив „ужа Србија“, односно „Србија ван САП“ треба убудуће изменити и употребљавати једноставан назив „Србија“.

Често пута се погрешно употребљава израз „иредента“, јер Косово и Метохија никада нису били у саставу Албаније, као државе. Иредента је тежња народа да се поновно врати својој матици, што овде није случај.

Такође, говори се да су покрајине конститутивни елемент федерације, а то је апсолутно нетачно, јер такав термин се не налази у уставу, па је то политички термин, а не уставни. Покрајине се налазе у саставу републике, а републике су конститутивни елемент федерације, без обзира што су покрајине скоро у целости изједначене са републикама (изузев грба, заставе, држављанства). У неким елементима покрајине имају и већа права од СР Србије (на пример, самостално доносе свој устав, а за Устав СР Србије, потребна је сагласност покрајина).

СР Србија, као најбитније, жели да буде изједначена са осталим републикама. Из неких република политичари кажу да је то немогуће, јер СР Србија има покрајине. Нико не тврди да се тражи апсолутно изједначавање. Не треба заборавити да су покрајине постојале и пре 1974. године! Треба се само вратити на стање из 1963. год. СР Србија не тражи ништа више, већ само једнакост у битним елементима државности, јер овако је ситуација, благо речено, апсурдна. Тога нигде нема у свету, нити у теорији уставног права.

UDK — 321.74(497.1)(091) + 342

*Милутић Новковић,
дипломирани правник из Београда*

ОДЛУКА АВНОЈ-а О ИЗГРАДЊИ ЈУГОСЛАВИЈЕ НА ФЕДЕРАТИВНОМ ПРИНЦИПУ И ПОЈАВА АУТОНОМНИХ ПОКРАЈИНА

У стручним и научним круговима је одавно позната Одлука о изградњи Југославије на федеративном принципу, донета на Другом заседању АВНОЈ-а, а од недавно је објављивањем у дневној штампи позната и широј јавности.

Као што се види, у овој Одлуци нема ни трага о било каквој аутономији у било ком делу Југославије. Позивање војвођанског руковод-